

nekteri mlatijo stérže z cepam, kakor žitno snopje. Nar bolj pa je na novo najdena robkanca: ameriška mašina imenovana, na kateri se z nar manjim trudam in potroški stérži obrobkajo. Kdor to mašino viditi ali jo poskusiti želi, naj se v pisarnici c. k. kmetijske družbe oglasi.

(Konec sledi.)

Vkoristenje vinskih tropin, ali podučenje, kakó se dajo vinske tropine z velikim dobičkam porabiti.

V mnogih krajih na Dolenskim, kodar vino raste, mečejo sprešane vinske tropine v gnoj. Ljubi moji vinorejnik! nikar jih ne zaničujte, ki so za dosti boljši rabo, in vam zamorejo prinesiti veliko dobička. Vinske tropine so, po malim med zobanje namešane, prijeten živež za govedino in drobnico, če se sprešane v kad čversto naložijo, enako répi ali zélju, s plôhmi pokrite dobro z kamni obtežijo, z vodó do verha zalijejo, in za potrebo enako kisavi proti proč jemljejo.

Še boljši pa porabi tropine, kdor med takó spravljene, versto za versto, cele očejene repe naloží, po vsaki naloženi versti toliko tropin verže, de repo pokrijejo, jih terdó zatlači, in vse skup z kamni založeno do verha z vodó zalito stati pustí, in večkrat pogleda, de vóda čez stóji, dokler se vse skisa. Na to se mora verh kadí snažno zmiti in po potrebi se zamorejo tropine za živino, za ljudi pa repa vun jemati. Takó kisana, vsako pot proti zribana repa ima posebno dobro slast in ostane do zadnjiga čversta in terda, kakor je bila vložena.

Nar več pa veržejo tropine, če se iz njih jesih dela; to morate, ljubi moji vinorejnik, pa takole načiniti: V prazno kad naredite iz plohov zbito drugo, v več krajih preluknjano dnó, ali na kake podporne naloženo, ali pa takó tikama dogam skroženo, de samo stóji takó visoko od perviga, de četerti del kadí vmes ostane. Na to dnó naložite sprešanih tropin, jih dobro iztlačite, en velik pedanj kadí na verhu prazne pustite, in po tem jo s pokrivali dobro zakrito pustite, takó dolgo, de se tropine močno sogrejejo. Na takó sogreje tropine vlíte toliko vina, kakoršniga si bodi, kolikor ga ima prostora med dnama. Skozi tropine precejeno vino je treba večkrat na dan takó dolgo stakati in na tropine vlivati, dokler se skisa; tode ni med tem pozabiti, zmirej kad z pokrivalam zokrito deržati, de se tropine ne shladijo. Dobro skisani jesih pretočíte v sodec, in na tropine, če so še vroče, zopet vina kod prvič vlíte; če pa tropine nočejo več zavréti, jih spravite za repo kisati, in v kad drugih po preši napravite. Takóle ravnajo z tropinami sploh v Ipavi in po Krasu.

Še eno vam povém, tode se ji boste smejali in rékli: „je prazna.“ Ni prazna ne, ampak gotova je — de zamorete iz vinskih tropin, ali práv reči, iz vinskih pelkov (semen) prav priležno jedno olje dobiti, če pelke od hlastin ali peclov in jagodnih mešičkov na gosti mreži odločene, v čisto sprane, enako lanú ali ogeršici stolčete ali somélete, in nekoliko ogréte v oljni preši sprešate. Močno sogréta pelčna moka da žaltavo, ostudno, samó za žgánje koristljivo olje.

V sedanjih časih, ko potrebe in stroški vsaki dan rastejo, se je treba ozirati po novih dohodkih; če hočemo izhajati, se moramo vsake nar manjši priložnosti poprijeti, ki pomaga naše dohodke po-

množiti. Take priložnosti imate po mojim razumi v tim mojim razlogu, zlasti v tistih krajih in v takih letih, ki več nizkih vin pridelujete, ktere imajo le nizko ceno, in se rade spridijo. V dober jesih predelane tropine bodo nar manj dvakrat več vèrgle, in lahkó, práv lahkó jih bo v denar spraviti. Stórite na tanjko takó, kakor je tukaj popisano, in svest sim si, de mi boste za ta poduk hvalo vedili.

Dr. Orel.

Kakó naj kmetje za zdravje skerbíjo.

Kér je vsakimu kmetovavcu ljubo zdravje toliko potrebno, de bi zamogel dolžnosti svojiga težavniga stanú zvesto dopolnovati, vsakteri lahko sposná, de je kmetovavec za svoje zdravje veliko skerb imeti dolžán. Skerbno se mora varovati vsiga, kar bi mu vtegnilo škodovati, in mu kako bolezen napraviti. Kdor svoje zdravje po nerodnosti in priderzno zgubi, se močno per Bogu pregreší, spoštovanje per ljudeh zgubi, in sam nar večí škodo terpi.

De bi kmetovavci ohranili zdravje, in vedno terdni in močni ostali, jim je potrebno:

1) Varovati se nezmernosti (nezmasnosti) to je, ne čez nemoč se najesti in ne napiti. Oboje je zlo škodljivo človeku, in marsikteri je mogel negodno umreti zató, kér se je preveč najedel in napil. Kdaj se vidijo per kmetih mnoge bolezni? Malokdaj poleti, ampak večidel le pozimi. Poleti kmetje bolj zmerno in trezno živijo, kmetiške dela pridno opravljajo, se večkrat dobro spotijo, zdrav čist zrak v se sopijo, in to jim takó tekne, de v poletnim času je kmetiški človek malo kdaj bolan, če ga kaka posebna nesreča ne zadene. Pozimi kmetje nimajo taciga dela, de bi se potili; živijo v močno, dostikrat preveč zakurjenih hišah; na peči in okoli peči ležijo, de se vsi sparijo, in dostikrat pozimi preveč jedó in pijó. Po kmetih je navada večidel pozimi ženitvanja obhajati. H ženitvanju povabi ženin sosede, znance in prijatle, de se z njim vred veselijo. Dostikrat ženin svoje povabljené svate več dní, v nekterih krajih 3, 4 dni v hiši derží, samó zató, de jih pase in redí; daja jim tudi dosti pijače, vsakimu pravi, de naj pleše in skače, de bi spet lačen bil, de bi več snedel in spil. Per takih prilikah marsikteri kmet misli: „Zdaj morem vživati dobre jedi in pijače, ko je imam, sej me celo leto ne bo več taka zadéla. Navadno moje jedilo je pusto in slabo, le malo zabeljeno, zdaj pa, kér imam obilno dobrih jedí, si morem pravico storiti. Saj tudi ni zastonj, plačati bom mogel.“

Ljubi kmetje! spomnite se, de silo preveč jesti in preveč piti, je požrešnost ali samogoltnost. Požrešnost pa je poglaviten greh, ki duši in telesu škodo naredí; truplu bolezen napravi in dušo omami. To nam skušnja kaže in s. pismo poterdi. „Ne bodi per nobeni pojedni samogoltin, in ne požéli vsaciga jedila: zakaj preobilno žertje bolezen prinese, in požrešnost klanje v trebuhu (kolero) napravi. Veliko jih je že zavolj pijanosti pomerlo; kdor pa trezno živi, bo toliko daleč živel.“ Sir. 37, 32—34.

(Konec sledi.)

Kakó se dajo mravljinci od dreves odgnati.

(Odgovor na vprašanje.)

Mravljincam po drevesih laziti se prav lahko takóle vbrani.

Naredi štir ali pet perstov široko plahtizo iz prediva, takó dolgo, de popolnoma deblo drevesa ob-

seže. Ovij jo okoli debela takó visoko, de je nobena trava ne doseže; z tenjko nitko jo po sredi h deblu takó priveži, de se okoli in okoli drevesa tesno prime. Odloči potem plahtico zgorej in zdolej od drevesa, de se samo po sredi debela tiši, in jo na obéh koncéh okoli in okoli dobro razcukaj, in vidil boš, de mravljinci ne bodo čez mogli. Res je, de se bo kak sitin mravljinc toliko prizadeval, de se bo čez oba razšopirjena kroga prediva skozi prerinil, vender bo ta težavna hoja mravljincam takó zoperna, de v treh dneh nobeniga več ne bo blizo. Takó uči skušnja. C

Gotov pripomočnik mešičevje odpraviti. *)

Kdor hoče žreti in se naljivati, se mora vsim nasledbam nezmernosti podvreči; nezmernost rodi pri ljudeh, živini in rastlinah mnogitere bolezni; mešičevje je nasledik premastniga in preobilniga živeža, kteriga sadne drevesa dobé; vsajene so v vertno, pregnojno in premastno perst, razun tega pa njih mladike še odrezujejo ali prikrašujejo, de je nimajo nobene primere z svojimi koreninami, in de ne zamorejo nikakor preobilniga živeža povziti. De bi se tedaj z svojim sokom ne zadušile, ali v njem se ne vtopile, pride po bôžji previdnosti mešičevje, de, preobilni sok serkaje in človeka neumnost popravlja, drevesa pri življenju ohrani. Ali ste vidili kadaj na lesniki mešičevja? Vsajajte tedaj svoje drevesa v prâv pusto, pusto perst, nič jih več ne obrezujte in pričakali boste veselje, de vam ne bo mešičevje clo nič več nagajalo, pa pridelovali boste kakšenkrat zopet — lesnike. Kar ste pri eni strani pomagali, ste si pa pri drugi popačili. Vsimu nobena reč ne služi.

V. V.

Za vertnarje kaj.

De bodo v slabi in pešeni zemlji sadne drevesa veselo rastle, svetuje neki vertnar v nemškem časopisu (Dorfzeitung), zemljo krog in krog drevesa z nekoliko soli poštopati, potem jo pa z v vodi raztopljeno ilovco zaliti.

Ljube Novice!

Oh! kakó pač lep je rumên cekin! in če je zraven tega tudi še nov, kakó prijetno se bliska! — Ni čuda torej, de si toliko pisavcov prizadeva, tisti cekin zaslužiti, ko ste ga Ve zadnjič za pomoček zoper mravlje obljubile. Le veselje je viditi, kakó se eden pred drugim poganja, de bi bil njegov. Tudi jez bi hotel kteriga zaslužiti, ne sicer pred imenovaniga, pa kakošniga družiga; in skorej bi rekel, de bi se ga zamogel še z veči pravico nadjati, kakor uni. Zakaj moj pomoček zadeva kej več, kakor obvarvanje golih dreves pred mravljinci, ali mešičevjem. — Kolikanj imenitniši je človeška noga memo drevesa, tolikanj veči ceno ima tudi moj pomoček. Kaj pravite k temu, ljubi braveci! ali bom morebiti na pesek zidal, če upam, de bo morebiti marsikteri cekin moj? — Zakaj vém, de se marsikteri med vami najde, kteri dosti cekinov ima, in kterimu vunder pri vsim tem kurje očesa na nogah veliko nadlego

delajo. Ali mi ne bo tak z velikim veseljem en cekin pomolil, če mu obé nogi od kurjih oči rešim? — S to zanado tedej vam hočem povedati, kakó sim, ni davno, ta pomoček, ali veliko več, še dva pomočka zoper to napako zvedil. Ko sim bil zadnjič z dvema gospodama skupej, je bilo govorjenje od pomočkov za slabe oči; in po združbi misel (Ideen-association) smo prišli od človeških oči pod čelam clo do kurjih na nogah. Kakošniga dobriga pomočka za te prave oči ni nobeden zmed nju vedil povedati; zoper kurje pa vsak eniga. Pervi je rekel, de ima tudi sam te nepotrebne oči v škornicah; pa de zoper nje ne rabi nič družiga, kakor to, de jih zjutrej in zvečer z slino pomaže; in de od tega časa, kar je ta pomoček znašel, nič več bolečin od njih ne čuti. Drugi pak je vedil povedati od nekiga cerkvenika (mežnarja), ki se je s tem pomočkom ozdravil, namreč: s tisto masobo, ki se pri zvonovih od olja in železa pri zvonjenju skupej nareja, je trikrat ali štirikrat kurje oči na nogah pomazal, in čez štirinajst dni so mu popolnoma odpadle. — Prosim tedej vse, kteri to nadlogo terpe, zlasti pa tiste, kteri kej cekinov od več imajo, de eniga ali oba teh pomočkov poskusijo, in če jim dobro vede, naj — širokodušno svojo mošnjo odprejo, in — cekin pošljejo. —

Tode tudi jez nočem od lepih izgledov, ki so mi jih nekteri prédej imenovanih pisavcov dali, zadej ostati; zatorej obljubim in zaterdim, de imajo vse te cekine, ki mi jih bodo kurje oči skupej znesle, tisti prejeti, kteri bodo kake dobre pomočke zoper bolečine zob, (ktere ne sicer mene, pa veliko drugih, in sicer dostikrat zlo hudó nadlegujejo) po njih mnogih vzrokih, naznanili. — Ko bi se pa vtegnilo primeriti, de bi od kurjih oči posebno veliko cekinov skupej prišlo; bi ne bilo napčino, če bi kteriga zmed njih tudi kak taki dobil, kteri bi kak dober nauk zložil, kakó de se je zdravim zadržati, de se pred to nadlego obvarujejo, in pravico k dolgimu življenju priderže. — Prosim Vas tedej, ljube Novice! ktere ste že tolikanj dobriga in koristniga svojim bravcam oznanile, de tudi še te pomočke zoper kurje oči, kteri — de, kakor sim s cekinam začel, tudi s cekinam sklenem — so gotovo kaciga cekina vredni, zraven te nove prošnje in obljube, kader koli Vam bo prâv in priložno, med-nje razglasite. P + 7.

Slovensko pismo iz Amerike.

Naslednje pismo je Matija Premuta *), rojen Krajne,

*) Matija Premuta v Semiču od kmetijskih staršev v létu 1816 rojen, je fantič pri devet letih pastirčeval v ptujih službah, potem se je pa krajaškiga (šivarskiga) rokodela poprijel in čez tri leta izučil. Ko je pa prevedil, de se to rokodelo svojemu zdravju ne prileže, ga je popustil, ter se je krošnje poprijel, in je iz perviga le v domacii, pozneje pa tudi v ptujih deželah kupčevati začel. Obhodil je večidel z krošnjo na rami z svojim tovaršam Janezam Goršetam Krajnsko, Hrovaško, Štajarsko, Koroško, in celo nemško deželo, Švedsko, Norvegijo, Laponijo, Danijo, Izlandijo, Angleško, Irsko, Škocijo in en del francozke zemlje, in je prišel po tem kupčijskim popotvanju 4. dan Velkitravna 1839 v mesto Brema, kjer je 6 dni ostal, potem pa v pétek, pred Kristusovim vnebohodam ob sedmih zvečer se je v barko podal, ktera je 70000 funtov razniga blagá in 132 oséb v 2 mescih in 5 dneh v Ameriko pripeljala. Tje pridši se je našimu Premutatu, dokler se ni z Amerikanci soznal in njih jezika izučil, prâv slabo godilo; 2 dni ni imel jesti kaj in piti, in 3 noči je mogel pod milim nebam spati. Zdaj pa srečen in premožen mož in kupec v mestu, ki mu pravijo St. Louis, z svojo ženó in pet let staro hčerko vesel in zadovoljn živí.

*) Mislimo, de pričijoči sostavek zasluži, de ga ne samó sadjoredniki, ampak tudi vsi tisti kmetovavei z nar veči pazljivostjo preberêjo in dobro pretuhtajo, ki mislijo, de zamorejo po svoji glavi natóro mojstrovati, in de jim ona mora roditi, kakor ji ukažejo.